

at der fra værnenes side skulle udarbejdes et forslag, hvorom der var absolut enighed mellem værnene.

Chefen for generalkommandoen har således i et møde i forsvarskommissionens 5 mands udvalg den 4. januar 1950, hvor den pågældende blev stillet overfor forsvarskommissionens forslag til lov om forsvarrets ordning (i alt væsentligt det samme forslag, som senere er fremsat på rigsdagen), bl. a. udtalt, at han nu var i den ejendommelige situation, at forslaget på væsentlige punkter var i overensstemmelse med generalkommandoens forslag fra 1948, som generalkommandoen stadig anså for det rigtigste. Værnscheferne havde imidlertid i sin tid forstået et direktiv fra forsvarsministeren derhen, at man ønskede et forslag, der bøjede generalkommandoens og søværnskommandoens synspunkter imod hinanden. Generalkommandoens medvirken ved udformningen af den nævnte udtalelse måtte altså ses under denne særlige synsvinkel, men han var nu klar over, at forsvarsministerens direktiv var blevet misforstået. Selvom generalkommandoen principielt vedblivende måtte fastholde sit oprindelige standpunkt vedrørende forsvarrets øverste ledelse, havde generalkommandoen derfor ment det hensigtsmæssigt at give efter på områder, hvor søværnskommandoens og generalkommandoens principielle standpunkter ikke lod sig forene. Den nævnte fællesbesvarelse er altså et kompromis, der hviler på en misforståelse, men af hensyn til ønskeligheden af at belyse problemet så alsidigt som muligt har forsvarskommissionen dog ment at burde medtage den i sin betænkning.

Den pågældende udtalelse fra de to værn bygger iøvrigt på den forudsætning, at den øverste administration af de til værnene bevilgede midler m. v. skulle henlægges til værnene. Herved ville forsvarsministeren kun indirekte og på anden hånd få mulighed for at overvåge administrationen og midlernes anvendelse. Heroverfor har kommissionen og forsvarsministeren ment, at det må være i folkestyrets interesse, at ministeren direkte i sin hånd har det administrationsapparat, der kan lede arbejdet ved anvendelsen af de givne bevillinger. Det bør med andre ord være således, at det er forsvarsministeren, der direkte gennem sine ministerielle embedsmænd m. fl. fører den reelle kontrol med administrationen.

Forsvarskommissionens og forsvarsministerens stilling til forsvarsledelsens problem er i korthed udtrykt i bemærkningerne til lovforslaget § 5, hvor der bl. a. peges på, at det skønnes hensigtsmæssigt, at ministeren ved afgørelser i rent militære anliggender, for hvis udformning han bærer ansvaret, har en militær chef, som har ret og pligt til ud fra et hensyn til forsaret som helhed at fremkomme med en indstilling.

Når der fra forskellig side henvises til, at man i visse store stater, f. eks. England og USA, har et system, hvor værnenes øverste chefer i forening danner den øverste militære instans ved planlægning og forberedelse af militære operationer, overser man som regel det faktum, at disse landes verdensomfattende interesser i forbindelse med den moderne storkrigs karakter, hvor kampene føres på vidt adskilte krigsskuepladser, medfører helt andre forudsætninger for disse staters militære ledelse, end tilfældet er for et land som Danmark. Her i landet må vi være indstillet på, at Danmark som helhed vil være een krigsskueplads eller måske en integrerende del af en langt større europæisk krigsskueplads. Betragter vi forholdene ud fra denne synsvinkel, vil det først og fremmest være forholdene indenfor de enkelte krigsskuepladser i den 2. verdenskrig, man bør interessere sig for og drage lære af. Det viser sig her, at man så godt som overalt fra begge de kæmpende parters side har overdraget ledelsen af de militære operationer til een enkelt mand, der overfor den politisk ansvarlige regering har båret det militære ansvar for operationernes gennemførelse.

Det er i denne forbindelse værd at lægge mærke til, at man overalt synes at have tilstræbt at lade de pågældende højere førere få hånd i hanke med de operative forberedelser på et så tidligt tidspunkt som muligt.

Disse forhold har ikke kunnet undgå at spille en rolle under kommissionens overvejelser af, hvorvidt forsvarschefen allerede i fredstid skulle have de beføjelser, som man nu foreslår tillagt ham. Kommissionen har her navnlig lagt vægt på det argument, at eventuelle krigshandlinger imod dansk område erfaringsmæssigt vil kunne ventes startet som et lynangreb, der ikke mindst på grund af det danske territoriums ringe dybde og hele karakter vil skabe store vanskeligheder for forsvarrets øverste ledelse. Det er derfor af betydning for et dansk forsvar, at disse vanskeligheder i så høj grad som muligt imødegås gennem et i fredstid forberedt samarbejde og ikke mindst gennem en sådan tilrettelæggelse af kommandoforholdene, at man i mindst mulig grad stilles overfor kravet om improvisationer i det kritiske øjeblik. Man kan ikke vente, at en forsvarschef, der ikke allerede i fredstid har kunnet øve indflydelse på forsvarsforberedelserne, under et angreb på landet vil kunne yde sin bedste indsats.